

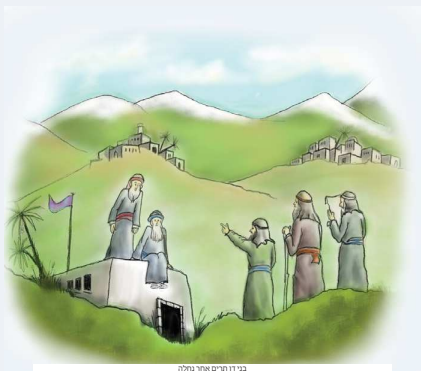
פרק י"ח

יחידה 39 - בני דן מחפשים ושולחים מרגלים למצוא נחלה (א'-י"ד)

63 ספר שופטים | פרק י"ח

4. מ'י אמר למי':
 א. "קומה ונעלה עליהם"
 ב. "לכן חקרו את הארץ"
 ג. "מ'י הביאך עד הלום"
 ד. "לכך שלום"
 ה. "כזה וכזה עשה לי מיכה"

5. מה גילו חמשת המרגלים לאחיהם?

בני דן חקרו את הארץ

62 ספר שופטים | פרק י"ח

פרק י"ח

המשך הכיבוש	מעשי השופטים					שני מעשים נוראים
	השופטים הראשונים	השופטים האחרונים	שם	מקום	מסל	
א-ב	ב-ג	ד-ה	ו-ז	ח-ט	י-יא	יב-יג

יחידה 39 - בני דן מחפשים ושולחים מרגלים למצוא נחלה (א'-י"ד)

1. בני דן שולחים מרגלים לחפש עבורם נחלה. היכן פגשו בעבר בספר יהושע שליחת מרגלים? האם המרגלים שפגשונו דומים למרגלים של שבט דן או שונים מהם? העתיקו טבלה זו למחברתכם והשוו בין המרגלים:

מרגל שבט דן	המרגלים שפגשונו בעבר	מ'י המרגלים?
		מספר המרגלים?
		היכן נלו המרגלים?
		האם הם פגשו משהו? האם הכירו אותו לפני כן?
		האם מי שפגשונו עזר להם? כיצד?
		כיצד נמלו המרגלים למי שעזר להם?

2. מה ראו בליש?

3. מניין אנו למודים בפרקנו על מעלת הוריות?

הקדמה

נחלת שבט דן - מספר דברים (ל"ג, כ"ב; ל"ד, א') עולה שנחלתם המקורית של שבט דן היא בצפונה של ארץ ישראל. עקב סיבות מסוימות שבט דן לא התנחל שם, אלא דרומה יותר - בצפון שפלת החוף. גבולה הצפוני של נחלתם הוא נחל הירקון, והדרומי - נחל שורק ועמק איילון. במזרח גבולה מגיע עד מבואות בית שמש וכולל את צרעה.

למעשה שבט דן ישבו באזור חבל צרעה, כיוון שהאמורי מנע משבט דן להגיע לעמק איילון ולמישור החוף.²⁹ צמצום שטח הנחלה גרם לשבט דן לחזור לנחלתו המקורית, בצפונה של הארץ. על מנת להגיע לצפון צריך לעבור דרך גב ההר העוברת בנחלת בנימין, אפרים, מנשה, יששכר ונפתלי.

כדי לבחור מקום חדש, תחילה צריך להכיר את המקום. בני שבט דן בוחרים לשלוח מרגלים אשר ילמדו להכיר את חבל הארץ שאותו רוצים לכבוש, וימסרו מידע על מקומות אפשריים לתקיפה של השטח.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

מדוע שבט דן ערבב בין עבודת ה' והעבודה הזרה?

אפשרויות למענה ולדיון

שבט דן שולח מרגלים לצפון הארץ כדי ללמוד להכיר את השטח טוב, כדי לתקוף אותו וגם להכיר את תושבי האזור. בדרכם צפונה הם מגיעים להר אפרים. כפי שכבר ראינו בפרק י"ז, מיכה הוא מכניס אורחים, וגם את אנשי שבט דן הוא מארח בתוך ביתו. אנשי דן מזהים את קולו של הנער הלוי מבית לחם, אולי מפני שכאשר נדד וחיפש לו מקום מושב להתפרנס בו עבר באזור שבט נחלת דן.

במהלך השיחה ביניהם בא לידי ביטוי הערבוב של עבודת ה' והעבודה הזרה. מחד שבט דן רוצים לדעת האם ה' יסייע במשימתם, ומאידך הם שואלים זאת דרך כלים המשמשים לעבודה זרה. בימים ההם הייתה השפעה חזקה מאוד של שכניהם עובדי האלילים, שגרמה לבני ישראל לבלבול ולשילוב בין אמונתם בה' מחד לעבודתו בדרך של עובדי אלילים מאידך.

המרגלים מגיעים לליש, הנקראת בספר יהושע (י"ט, מ"ז) בשם לשם. ליש נמצאת בצפון עמק החולה, בסמוך למקורות נהר הירדן. אנשי ליש אינם מוכנים להתקפת אויב, לכן הם יושבים בביטחון וללא הגנה. בסיום משימת הריגול, חוזרים המרגלים לשבט דן ומזרזים אותם לכבוש את הנחלה החדשה. הם מדגישים את שבחה של הארץ שאותה הם הולכים לכבוש. שבט דן אכן שולח חיילים דרך נחלת שבט יהודה והר אפרים אל העיר ליש.

המסרים העולים מן היחידה

1. **הכנסת אורחים** - מיכה מכניס לביתו אנשים שאינו מכיר ונותן להם ממקום ללון בביתו.
2. **מידת זריזות** - המרגלים של שבט דן מזרזים את אחיהם לכבוש את נחלתם החדשה.
3. **שבחה של ארץ ישראל** - המרגלים מדגישים את שבחה של ארץ ישראל, על הטוב והיפה שיש בה.

הצעות להמחשות ולהרחבות

1. שבט דן שולח מרגלים למצוא מקום חדש להתנחל בו. מה הם הדברים שלפיהם שבט דן צריך לבחור את נחלתו החדשה, לדעתכם?
2. שבט דן שולח מרגלים. היכן פגשנו בעבר שליחת מרגלים? האם המרגלים שפגשנו דומים למרגלים של שבט דן או שונים מהם?
3. מעבר דירה למקום חדש אינו משימה פשוטה. כתבו את החששות המלווים את האדם שעובר למקום מגורים חדש.

יחידה 40 - בני דן לוקחים את פסל מיכה וכובשים את ליש (ט"ו-ל"א)

65 ספר שופטים | פרק י"ח

9. ממה נלמד שאנשי מיכה היו זריזים, ושבני דן לא חששו מרודפיהם?

10. מדוע מיכה שב לביתו "בידיים ריקות"?

11. תארו את המלחמה על ליש, ואת המשך התארגנותם של בני דן.

12. כתבו שני לקחים שלמדו מספור פסל מיכה.

דו"ח
 "ויהתן בן גרשם בן מנשה: מפני כבודו של משה כותב נון, לשנות את השם. ונכתב תלויה לומר שלא היה מנשה אלא משה." (רש"י)

תורן (בנוחת דן)

64 ספר שופטים | פרק י"ח

יחידה 40 - בני דן לוקחים את פסל מיכה וכובשים את ליש (ט"ו-ל"א)

שאלת חשיבה: לפנים מפה המתארת את מסלולם של בני דן בדרכם לכיבוש העיר ליש, חשבו מדוע לא הלכו בני דן דרך מישור החוף, דרך שהיא מישורית ונוחה יותר להליכה? (דרך זו מופיעה בסימון אדום במפה שלפניכם)

מילים באורי מילים:
 "חשבים" - מתחילים
 "שתיקים חושבים באדם" - מנסה
 "הכבוד" - המטרה

6. תארו מי לקח את הפסל ואיך עשה זאת.

7. הכתוב שאל למעשיהם, מה הייתה תגובתם, ומה הייתה הצעתם?

8. הביאו דוגמה אחת המוכיחה שהפסוקים מזלזלים בעבודה זרה.

הקדמה

העיר ליש - בעבר ליש הייתה שייכת לצידונים, אולם הכיבוש של שבטי ישראל ניתק בין ערי הצידונים, השוכנות לאורך חוף הים של מדינת לבנון, ובין העיר ליש, שהיא מובלעת בתוך היישוב הישראלי. תושבי ליש והאזורים הסמוכים לה כלל אינם מוכנים להגן על עירם, ולכן קל יהיה לכבוש את שטח העיר ואת סביבותיה.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. בפסוקים אנו פוגשים בגידה וחוסר נאמנות. מניין נובעת תכונה רעה זו? כיצד אפשר להתגבר עליה?
2. לאור מעשיו של שבט דן, מה משמעות המשפט 'חלש מול גיבורים יכול להיות גיבור על חלשים'?

אפשרויות למענה ולדיון

במסעו צפונה חייב שבט דן לעבור דרך נחלת שבט אפרים, השוכנת על גב ההר. המרגלים של שבט דן מסבים את כל החיילים של שבט דן אל ביתו של מיכה כדי לשדוד את חפצי ה'קודש' שבביתו. הפסוקים מדגישים את חוסר הנאמנות של הנער הליי למיכה שגידל אותו כבן משפחה. תמורת בצע כסף וכבוד

ששבת דן מבטיח לו, הנער³⁰ מוכן לעזוב את מיכה ולהצטרף לשבת דן במסעו צפונה. לשבת דן יש רק מעט חיילים, דבר המצביע על נקודת חולשה. הוא לא יכול להגן על נחלתו מפני צבא מסודר ומאורגן, ולכן האמורי דוחק אותו מנחלתו. אך מי שחלש מול גיבורים יכול להיות גיבור על חלשים. שבת דן מאיים על מיכה ועל אנשי ביתו החלשים.

כל הסיפור של פסל מיכה נולד בעקבות גניבתו של מיכה מאמו, ומסתיים בגניבת הפסל בידי שבת דן. הוא גנב ממנה, ובסופו של דבר גנבו ממנו. הכתוב מציג את סיפור גניבת הפסל בצורה הגורמת זלזול וצחוק בעבודה הזרה. במקום שהאל יושיע את האדם, האדם מתחיל לרדוף אחרי האל ולהושיע אותו מידי הגנבים. שבת דן כובש את ליש ומקים שם את הפסל שגנב ממיכה.

הפסוק האחרון מנגיד בין בית העבודה הזרה ששבת דן הקים לבין בית עבודת ה' - המשכן בשילה. כחלק מהנגדה זו, רוב המפרשים (אברבנאל, רד"ק, רלב"ג ועוד) כתבו שפסל מיכה עמד עד חורבן שילה בימי שמואל הנביא.

המסרים העולים מן היחידה

1. **זלזול בעבודה זרה** - הפסוקים מתארים לנו את העבודה הזרה בזלזול. במקום שהפסל יהיה מקור להשראה עליונה, הוא נהפך למשחק ולכלי ביד כל מי שהוא בא לידו.
2. **'הכבוד מוציא את האדם מן העולם'** - כאשר מציעים ללוי כבוד רב, הוא מוכן לבגוד באדם שדאג לו ופרש עליו את חסותו.

הצעות להמחשות ולהרחבות

1. ניתן לראות במפה את מסעו של שבת דן צפונה, עבור בנחלת יהודה, הר אפרים וכלה בעיר ליש - צפונית לעמק החולה.
2. תמונה של איש חלש. מצד אחד ישנה בועת מחשבה שהוא גיבור על חלשים, ומצד שני ישנה בועת מחשבה שהוא עוזר לחלשים. כיצד התמונה קשורה לפסוקים שלנו? מהי הדרך הנכונה שיש לבחור?

30 לפי דברי חז"ל (גמ' בבא בתרא ק"ט, ע"ב) יהונתן בן גרשם בן מנשה היה מצאצאיו של משה רבנו, אך מפני כבודו של משה רבנו, הוסיפו לשם 'משה' את האות נו"ן, כדי ששמו של משה רבנו לא יהיה בולט.